

ne i Austrijanci. Ova protivrečna ocena bila je osnova uzdržavanja od denacifikacije i vrlo emotivnih reakcija Austrijanaca kada bi neko pominjao domaću nacističku prošlost. Prećutkivano je da je udeo Austrijanaca koji su podržali nacizam odgovarao udelu Nemaca u nacizmu. U Austriji je 1943. bilo 693.000 registrovanih nacista, tj oko 10% stanovništva (Bötz 1998, p. 349), a samo je 42.000 posle rata "terećeno" zbog krivice (Stiefel 1998, p. 401). Ovi podaci pokazuju zašto je denacifikacija bila težak zadatak. U NSDAP, SS, SD i Gestapou bili su brojni Austrijanci, a bilo ih je i na listi ratnih zločinaca. Premda u Austriji 1945. nije bilo okupacijske vlade kao u Nemačkoj, već slobodnih izbora, ipak je Austrija bila 1945. poražena zemlja, a saveznici su u njoj ostali 10 godina. Kada su saveznici napustili Austriju, svi optuženi su amnestirani (Stiefel 1998, p. 403). Posle toga prošlost je trebalo prevladati preradom. Austriji je bila potrebna "životna laž", koja je počivala na tabu temi: izbegavalo se pitanje o krivici u ubijanju Jevreja i Cigana, ometenih u razvoju, političkih protivnika i homoseksualaca. Ćutanje je stabilizovalo Austriju. Patriotizam alla Dolfuss bio je austrijski identitet prožet poštovanjem palih vojnika "vernih domovini". Ovaj "dvostruki govor" bio je osnova mita o žrtvi. Krajem 1960. počinje bunt nove generacije protiv roditeljske i dedine verzije istorije, a tek je debata oko ratne prošlosti predsedničkog kandidata K. Valdhajma sredinom 1980-tih pokazala dvoznačnost nepotpunog suočavanja službene Austrije sa tradicijom sećanja koja se ticala veze sa nacizmom. Ova zbivanja postupno su dovela u pitanje službenu tezu o Austriji kao žrtvi.

Jedan događaj iz 1986. relativno kasno je u Austriji obelodanio činjenicu da prošlost nije samo prošlost, već da određuje i aktualnu politiku. Otvoreno je pitanje da li je istorija samo jedno od mogućih tumačenja prošlosti? Kada se Valdhajm kandidovao za predsednika Austrije, zbog njegove nacističke prošlosti reagovali su Jevreji i inostranstvo, dok su se Austrijanci osetili provociranim. Slično je bilo i 2000. godine kada je Izrael zapretio prekidom diplomatskih odnosa ukoliko Hajder bude izabran. 2,5 miliona Austrijanaca izabralo je 1986. Valdhajma za predsednika iz prkosa, četrnaest godina kasnije Hajdera takođe. Kada je otkriveno da je Valdhajm, kao oficir Vermahta, učestvovao u čišćenju stanovništva za vreme rata u Jugoslaviji, medijska propaganda bila je povod da jedno do tada uvreženo tumačenje istorije (o Austriji kao žrtvi nacizma) bude potisnuto drugim (Austrija je sukrivac zajedno sa Nemačkom). Iako je selektivni odnos prema prošlosti u Austriji posle 1945. bio politički razumljiv, bio je tek kratkoročno funkcionalan po austrijsku demokratiju i integraciju. Dugoročno, pak, politički organizovani zaborav danas je balast državi jer opterećuje njenu budućnosti (Pelinka 2000). Bailer i Pelinka s razlogom upozoravaju da je mnogo prerađene i prećutane prošlosti prisutno u austrijskoj sadašnjosti. Tek 1995. osnovan je Nacionalni fond za obeštećenje prognanih iz Austrije 1938. Apsurdno je da je za to bilo potrebno više od pola veka. Međutim uspeh pronacističkog kandidata Hajdera na izborima 2000. pokazuje da ni amnezija poratnog doba niti Valdhajm–afeta 1986. ipak ne opterećuju Austrijance. Uprkos aferi, Valdhajm je izabran i bio predsednik Austrije sve do 1992, a Hajderov uspeh na izborima bio je poslednja posledica nepotpunog austrijskog suočavanja sa vlastitom nacističkom prošlošću i snažnog autoritarnog nasleđa. Da li je Druga republika mogla opstati samo na temelju potiskivanja kako onih koji su 1945. doživeli kao poraz, tako i onih koji su je doživeli kao oslobođenje? Hladni rat je važan uzrok izostanka denacifikacije u Austriji i Nemačkoj, ali i masovna besavesnost austrijskog stanovništva. Kako drugačije tumačiti to da na spomenicima iz poratnog doba nema ubijenih u KZ logorima.